

Съобщение до медиите

Ускореното извеждане на природния газ от енергийния микс на Югоизточна Европа е най-устойчивият път към енергийната независимост и стратегическото отделяне от Русия, според моделирането на три сценария за сигурността на доставките на природен газ в региона до 2030 г., разработени от Центъра за изследване на демокрацията.

Руската инвазия в Украйна **разкри уязвимостта на енергийната и климатичната сигурност на Европа**. Тя задълбочи енергийната криза, причинена от дефицита на доставки на газ на световните пазари след 2021 г. Държавите от Югоизточна Европа (ЮИЕ) са особено уязвими на рискове пред енергийната и климатичната им сигурност поради **прекомерната си зависимост** от вноса на руски нефт и природен газ. Правителствата на страните от региона твърде бавно актуализираха своите дългосрочни енергийни политики в съответствие с далеч по-амбициозните цели на ЕС по плана REPowerEU. През следващото десетилетие регионът ще трябва да трансформира своя енергиен сектор чрез **постепенно извеждане на изкопаемите горива от енергийния микс** и значителни инвестиции във възобновяеми енергийни източници.

Историческата липса на възможности за диверсификация на руския нефт и природен газ в региона, бавният темп на енергийния преход, прекомерната енергийна бедност и икономическите последици от санкциите срещу Русия, допринесоха за трудното им възприемане от правителствата и обществото. Преодоляването на **структурните рискове за енергийната и климатичната сигурност** в региона изисква дългосрочен подход с амбициозни цели за сигурност на доставките и декарбонизация. Ключов елемент е постепенното извеждане на природен газ, тъй като намаляването на търсенето пряко подобрява сигурността на доставките. Истинската енергийна независимост не може да бъде постигната без амбициозни мерки за повишаване на **енергийна ефективност в сградите, електрифициране на производствените процеси и внедряване на алтернативни горива в енергийния микс**.

Това са някои от основните изводи от последния анализ на Центъра за изследване на демокрацията на тема **„Бъдещето на природния газ в Югоизточна Европа: Диверсификация и извеждане от енергийния микс след Руската инвазия в Украйна“**. Центърът представи анализа по време на кръгла маса на тема **„Бъдещето на природния газ в Югоизточна Европа: диверсификация и извеждане от енергийния микс“** в София на 28 март 2023 г., с участието на водещи енергийни експерти от ЕС и САЩ, сред които **Джефри Пайът**, помощник-държавен секретар на САЩ по енергийните въпроси, **Ивон Слингенберг**, директор „Стратегия, анализ и планиране“, Генерална дирекция „Действия за климата“, Европейска комисия, **Мелани Кендердайн**, директор

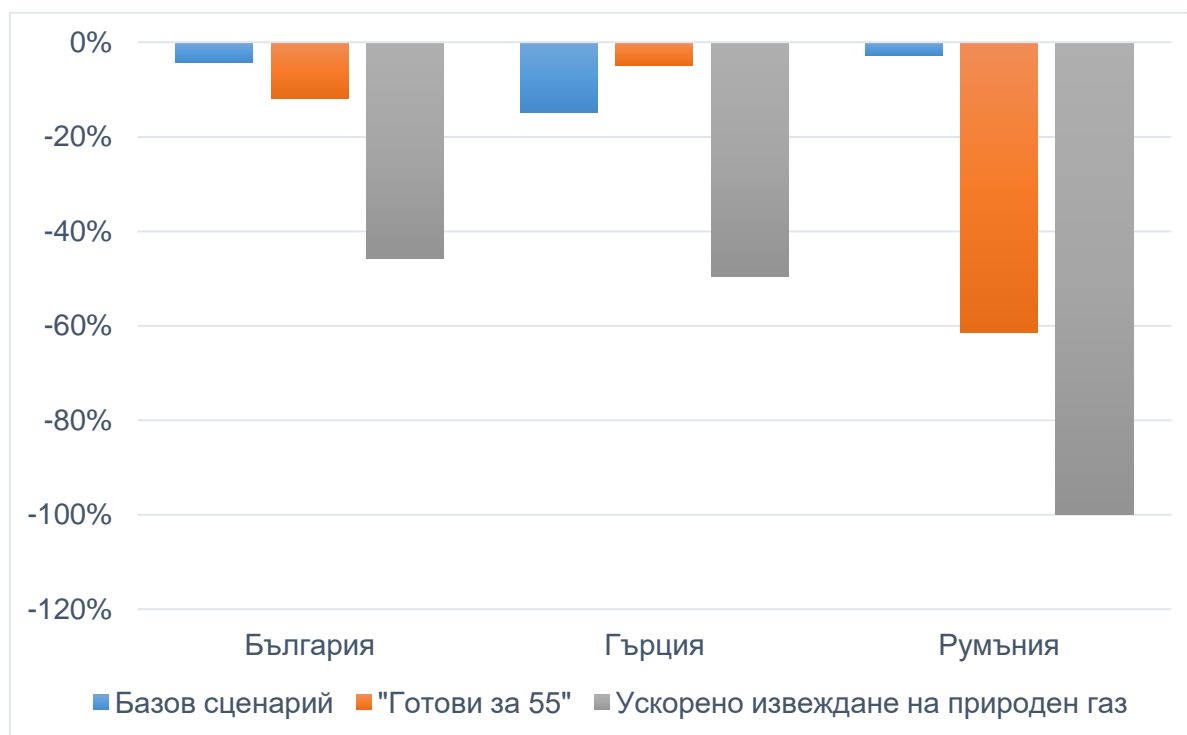
на американския институт за енергийни политики Energy Futures Initiative, **Питър Зеневски**, главен анализатор за природен газ към Международната агенция по енергетика, **Делян Добрев**, председател на Комисията по енергетика към Народното събрание (2022 - 2023 г.), **Раду Дудау**, съосновател и директор на румънския енергиен институт Energy Policy Group и **Димитри Лалас**, старши съветник на гръцкия енергиен институт FACE³TS S.A.

Джефри Пайът подчерта, че войната в Украйна е ускорила екологичния преход на глобално равнище и добави, че САЩ и Европа имат едни и същи приоритети: диверсификация на доставчиците, чиста енергия, намаляване на емисиите и по-отворени и прозрачни пазари за потребителите.

Подробната оценка на **визиите до 2030 г. за сигурността на доставките на природен газ, както и перспективите за ускоряване на енергийния преход и намаляването на потреблението на газ в България, Румъния и Гърция** показва, че политиките за намаляване на търсенето на газ могат да облекчат уязвимостта на Югоизточна Европа от шантажа на Русия и да допринесат за енергийната и климатична сигурност. Русия остава един от основните доставчици на газ в региона, но вече са налице **възможности за диверсификация, като например внос от Азербайджан и втечен природен газ**. Освен това използването на пълния потенциал на Румъния за намаляване на търсенето на природен газ би могло да я превърне в **нетен износител**, без да са необходими допълнителни инвестиции в добива на природен газ, който се очаква да се удвои до 2030 г.

Според **Питър Зеневски**, за да може ЕС да изпълни целите си от пакета „Подготвени за 55“, руският природен газ трябва да бъде напълно изведен от енергийния микс на Европа до 2030 г.

Сигурност на доставките на природен газ при трите сценария - 2030 г. спрямо 2021 г.

Източник: Център за изследване на демокрацията, на базата на данни от Евростат.

Намаляването на търсенето на природен газ в България и Гърция не би премахнало **вносната им зависимост**, но би намалило нуждите им от внос в обемно изражение,

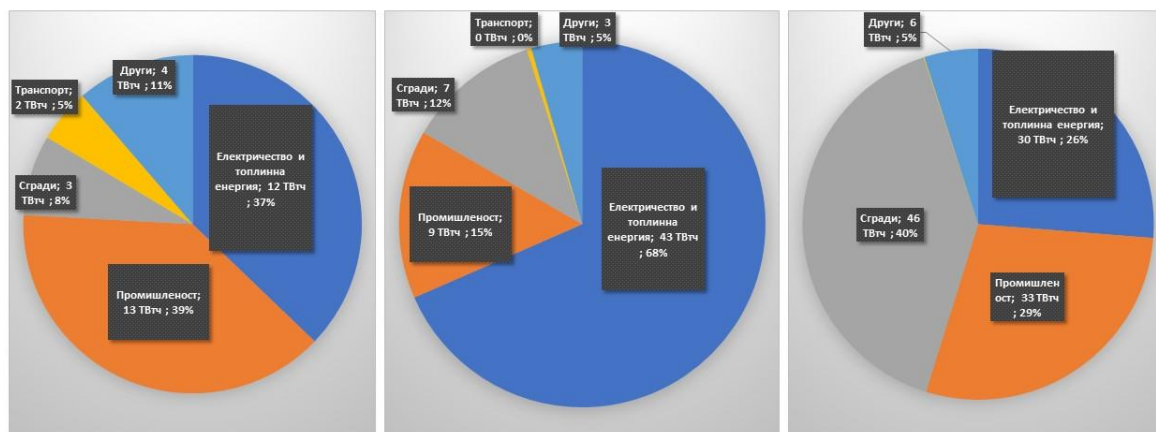
което би позволило диверсификация на доставките, без да са необходими **допълнителни инфраструктурни инвестиции** или нови договори за доставка.

Мелани Кендърдайн допълни, че *подобряването на сигурността на доставките на газ в Европа е в ръцете на Централна и Източна Европа поради големия брой нови газопроводи и регазификационни терминали, които са в проект на изграждане или са вече в експлоатация в региона.*

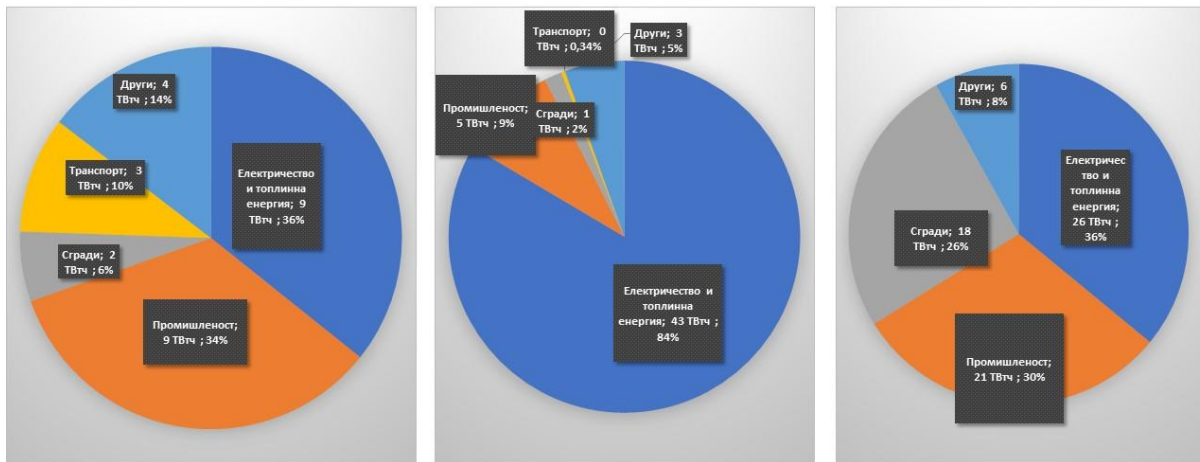
Правителствата на страните от ЮИЕ трябва да гарантират, че Русия няма да **заобиколи санкциите срещу Газпром** чрез посредници, които са тясно свързани с руската компания, или чрез доставка на втечен природен газ в региона на ЮИЕ. Освен това България, Гърция и Румъния трябва да подпишат споразумения за солидарност по модела на други държави - членки на ЕС, за да **оптимизират разпределението на ограничените обеми** алтернативни доставки на газ, които влизат в региона.

Потребление на природен газ по сектори през 2021 г. и 2030 г. при сценария за ускорено извеждане на газа от енергийния микс

2021

2030

Източник: Център за изследване на демокрацията, на базата на данни от Евростат, Институт Вупертал, ТЕР Energy, Artelys

Участниците в кръглата маса се обединиха около тезата, че преодоляването на структурните рискове за енергийната и климатичната сигурност в региона ще изисква дългосрочен политически подход с амбициозни цели за сигурност на доставките и декарбонизация. **Дълбоката декарбонизация** на икономиката изисква структурна промяна във всички промишлени производствени процеси, **замяна на изкопаеми горива с алтернативни нисковъглеродни решения**, ускорени инвестиции във възобновяеми енергийни източници, както и масово **оптимизиране** на моделите на потребление на енергия.

Ивон Слингенберг подчерта, че енергийните и климатичните политики вървят ръка за ръка, и че трябва да се приложат целенасочени мерки в различните сектори, за да се управлява ефективно преходът от изкопаеми горива. Югоизточна Европа може да бъде лидер в този процес.

* * *

Мисията на Центъра за изследване на демокрацията е „изграждането на мостове между науката и политиката“. Центърът е независим, интердисциплинарен аналитичен институт, който съчетава широк спектър от знания, умения и възможности. Работата му в редица обществено-икономически области е свързана с изследвания, анализи и препоръки за подобряване на националните и европейските политики. За повече информация посетете <https://csd.bg/bg/>.

За повече информация:

Глория Трифонова
Сътрудник „Комуникации“
gloria.trifonova@csd.bg

Център за изследване на демокрацията
1113 София, България
Ул. „Александър Жендов“ 5
csd@online.bg

